

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/33/2007

CZY ZMIENIA SIĘ STOSUNEK POLAKÓW DO STAROŚCI?

KOMUNIKAT Z DWUSETNEGO BADANIA AKTUALNYCH PROBLEMÓW KRAJU

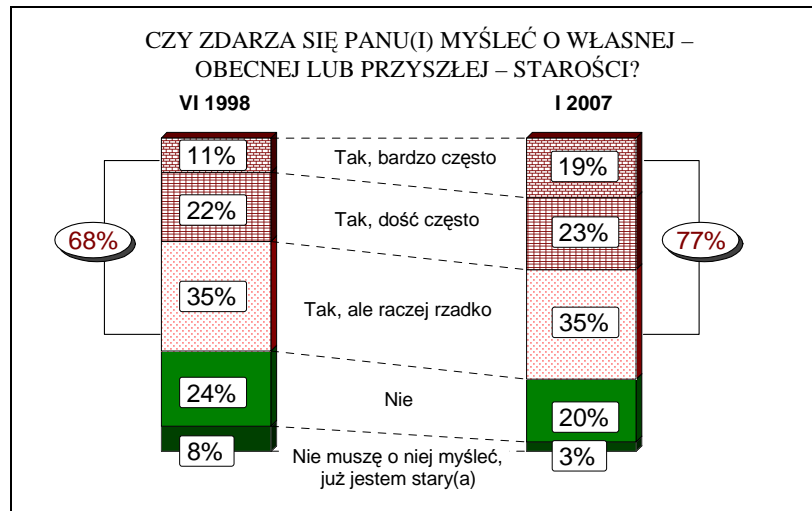
WARSZAWA, LUTY 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

- ❑ W latach 1998–2007 zainteresowanie Polaków własną starością wyraźnie wzrosło.

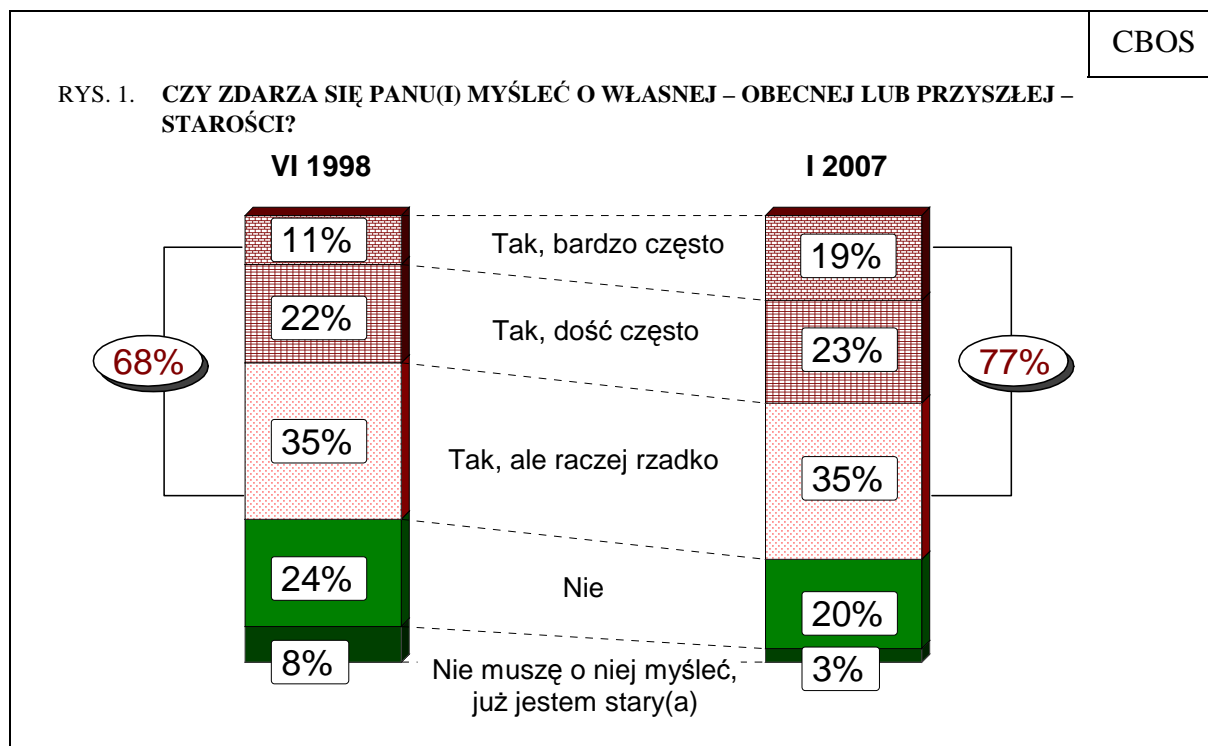
- ❑ Z obserwacji respondentów wynika, że w Polsce osoby w starszym wieku są bardzo różnie traktowane. Życzliwy stosunek do seniorów zdecydowanie dominuje – według badanych – w rodzinie (79%), w środowisku sąsiedzkim (68%) oraz w parafii (64%). Osoby starsze rzadziej spotykają się z życzliwością w sklepach (46%) i w byłym miejscu pracy (41%). W pozostałych środowiskach przeważają, zdaniem ankietowanych, postawy negatywne – obojętność lub niechęć; życzliwość pojawia się stosunkowo rzadko w placówkach służby zdrowia (39%), w urzędach (32%), na ulicy (25%), w środkach komunikacji (20%). Jedynie co czwarty badany (25%) postrzega młode pokolenie jako życzliwe wobec seniorów. W latach 2000–2007 poprawiły się opinie Polaków o stosunku do osób w podeszłym wieku w rodzinie, wśród sąsiadów, w parafii, a także – w mniejszym stopniu – w byłym miejscu pracy, w placówkach handlowych oraz na ulicy.
- ❑ Od 2000 roku utrzymują się pozytywne opinie o postawach, jakie wobec osób starszych zajmują ludzie z najbliższego otoczenia ankietowanych – 19% określa ich stosunek jako zdecydowanie życzliwy, a 55% – jako raczej życzliwy. Co czwarty badany uważa, że w jego środowisku ludzie starzy spotykają się z brakiem zainteresowania, obojętnością (21%) lub niechęcią (3%).

Po sześciu latach, jakie upłynęły od ostatniego badania poświęconego problemom osób w starszym wieku, wracamy do tej ważnej społecznie problematyki¹. Liczba seniorów w Polsce wciąż rośnie, społeczeństwo starzeje się na skutek spadku przyrostu naturalnego oraz wzrostu średniej długości życia. W tej sytuacji coraz ważniejsze staje się kształtowanie kultury współżycia społecznego, tak by akceptowała i ceniła starość oraz ludzi przeżywających ten etap życia. W opracowaniu tym staramy się wstępnie zdiagnozować stan kultury w tej dziedzinie – interesuje nas, jak Polacy postrzegają stosunek rodaków do ludzi w starszym wieku. Czy w społecznych postawach wobec osób, które wkroczyły w jesień życia, ankietowani dostrzegają życzliwość czy raczej obojętność lub niechęć? Spróbujemy też sprawdzić, czy od 2000 roku zmieniły się opinie badanych na ten temat. Ponadto chcieliśmy się dowiedzieć, jakie jest zainteresowanie Polaków własną starością, oraz, czy coś zmieniło się w tej dziedzinie od 1998 roku.

ZAINTERESOWANIE WŁASNĄ STAROŚCIĄ

Polacy coraz bardziej interesują się swoją starością. Z uzyskanych deklaracji wynika, że obecnie myśli o niej ponad trzy czwarte badanych (77%), w tym co piąty (19%) czyni to bardzo często, co czwarty (23%) – dość często, a co trzeci (35%) – raczej rzadko. Swoją starością nie interesuje się jedna piąta ankietowanych (20%), a trzech na stu (3%) utrzymuje, że nie musi o niej myśleć, bo już jej doświadcza.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (200) przeprowadzono w dniach 12–15 stycznia 2007 roku na liczącej 922 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski. Zob. też komunikaty CBOS: „Między młodością i starością”, luty 2007, „Polacy wobec ludzi starych i własnej starości”, grudzień 2000 (oprac. B. Wciórka).

W ostatnich ośmiu latach wyraźnie wzrósł (o 9 punktów) odsetek badanych zastanawiających się nad swoją starością, ubyło natomiast tych, którzy o niej nie myślą (o 4 punkty), a także osób uważających, że z powodu starszego wieku nie muszą poświęcać specjalnej uwagi przeżywanemu etapowi życia (o 5 punktów). Trzeba jednak zaznaczyć, że wzrost zainteresowania własną starością nastąpił głównie poprzez zwiększenie liczby osób myślących o niej bardzo często, przy w zasadzie niezmienionej liczbie czyniących to dość często lub rzadko. Można więc powiedzieć, że Polacy myślą o starości nie tylko częściej niż kilka lat temu, ale też intensywniej.

Zmian opinii nie można tłumaczyć tylko różnicą wieku między respondentami z 1998 roku i tegorocznymi, ponieważ nie jest ona znacząca. Obecnie badani są przeciętnie o 8 miesięcy starsi niż ankietowani w 1998 roku (średnia wieku wynosi odpowiednio: 45,5 i 44,8 lat). Niewykluczone, że wzrost zainteresowania własną starością wynika z rosnącej emigracji młodego pokolenia i obaw, że sytuacja ta może doprowadzić do kryzysu systemu emerytalnego w Polsce. Może być także skutkiem wprowadzonych w tym systemie zmian, które zmuszają ludzi do wcześniejszego i większego interesowania się sposobami zabezpieczenia swojego bytu na starość.

Należy podkreślić, że zainteresowanie własną starością wzrosło w większości grup wiekowych. Wyraźny wzrost odnotowujemy wśród najmłodszych respondentów (mających od 18 do 24 lat), nieco mniejszy w starszych grupach oraz wśród tych, którzy wkroczyli w wiek dojrzały. Jedynie wśród badanych w wieku przechodzenia na emeryturę (55–64 lata) zainteresowanie własną starością pozostało na niemal niezmiennym poziomie. Natomiast bardzo wyraźnie zwiększyło się ono wśród najstarszych respondentów, którzy przekroczyli próg starości (mających 65 lat i więcej). Obecnie większość z nich (71% wobec 44% w 1998 roku) często myśli o przeżywanym etapie życia, a jedynie co siódmy (15% wobec 39% w 1998 roku) podkreśla, że nie musi myśleć o starości, bo już jest stary.

Tabela 1

Wiek	Czy zdarza się Panu(i) myśleć o własnej – obecnej lub przyszłej – starości?							
	VI 1998				I 2007			
	Często*	Raczej rzadko	Nie	Nie, już jestem stary(a)	Często*	Raczej rzadko	Nie	Nie, już jestem stary(a)
	w procentach							
18–24 lata	10	38	51	0	17	48	35	0
25–34	16	48	35	0	23	46	31	0
35–44	29	45	26	0	32	48	19	0
45–54	48	37	15	0	53	37	10	0
55–64	54	26	11	10	55	24	17	4
65 lat i więcej	44	10	7	39	71	8	6	15

* Połączono odpowiedzi „bardzo często” i „dość często”. Pominięto „trudno powiedzieć”

Zrozumiałe, że zainteresowanie własną starością wyraźnie rośnie wraz z wiekiem badanych, zależy także od płci (zob. tabele aneksowe). Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni poświęcają jej uwagę (o starości często myśli 49% kobiet i 35% mężczyzn), znacznie rzadziej twierdzą, że w ogóle się nią nie interesują (14% wobec 25%). Należy jednak podkreślić, że wylosowane do naszej próby kobiety są przeciętnie o trzy i pół roku starsze od mężczyzn (średnia wieku respondentek wynosi 47,2 lat, a respondentów – 43,7 lat). Dlatego warto się przyjrzeć, jak omawiane zależności kształtują się w poszczególnych grupach wiekowych.

Tabela 2

Wiek	Czy zdarza się Panu(i) myśleć o własnej – obecnej lub przyszłej – starości?							
	Kobiety				Mężczyźni			
	Często*	Raczej rzadko	Nie	Nie, już jestem stary(a)	Często*	Raczej rzadko	Nie	Nie, już jestem stary(a)
	w procentach							
Ogółem	49	34	14	4	35	37	25	3
18–24 lata	22	56	22	0	12	40	46	0
25–34	31	45	23	0	15	47	38	0
35–44	44	39	16	0	20	58	22	0
45–54	51	37	12	0	54	37	8	1
55–64	61	23	15	2	47	26	20	6
65 lat i więcej	74	10	2	15	65	6	14	15

* Połączono odpowiedzi „bardzo często” i „dość często”. Pominięto „trudno powiedzieć”

Okazuje się, że kobiety niemal w każdym wieku wykazują znacznie większe zainteresowanie swoją starością niż mężczyźni. Jedynie wśród osób mających od 45 do 54 lat nie ma pod tym względem różnic między płciami. Jak wynika z deklaracji mężczyzn, właśnie w tym wieku interesują się oni swoją starością szczególnie, znacznie bardziej niż nieco starsi respondenci, będący w wieku przedemerytalnym (55–64 lata). Natomiast w przypadku kobiet wpływ wieku jest bardzo systematyczny – z każdą dekadą życia rośnie ich zainteresowanie własną starością.

POSTRZEGANIE POSTAW RÓŻNYCH ŚRODOWISK SPOŁECZNYCH WOBEC OSÓB STARSZYCH

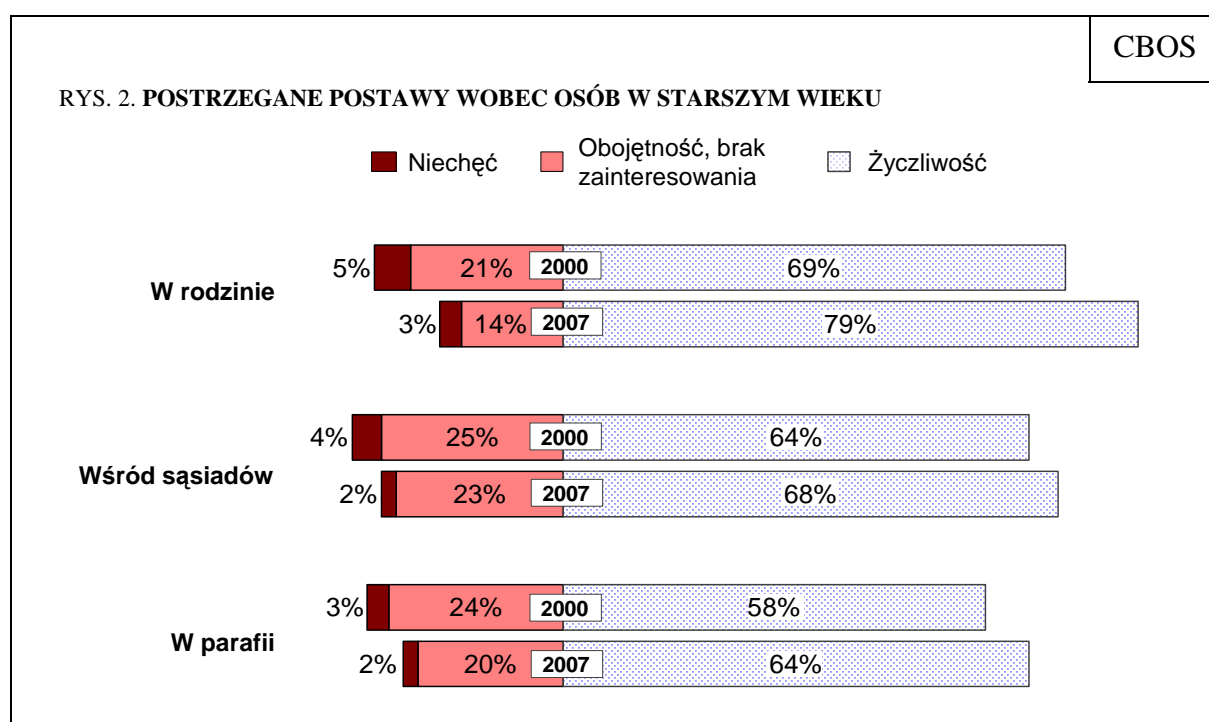
Nasuwa się pytanie, czy wraz ze wzrostem zainteresowania własną starością zmieniają się opinie na temat postaw Polaków wobec osób, które doświadczają jesieni życia.

Z poczynionych w roku 2000 i obecnie obserwacji respondentów wynika, że w Polsce osoby w starszym wieku traktowane są bardzo różnie. Od środowiska i sytuacji społecznej zależy, w jakim stopniu stosunek do nich nacechowany jest życzliwością, w jakim zaś – obojętnością lub wręcz niechęcią.

Tabela 3

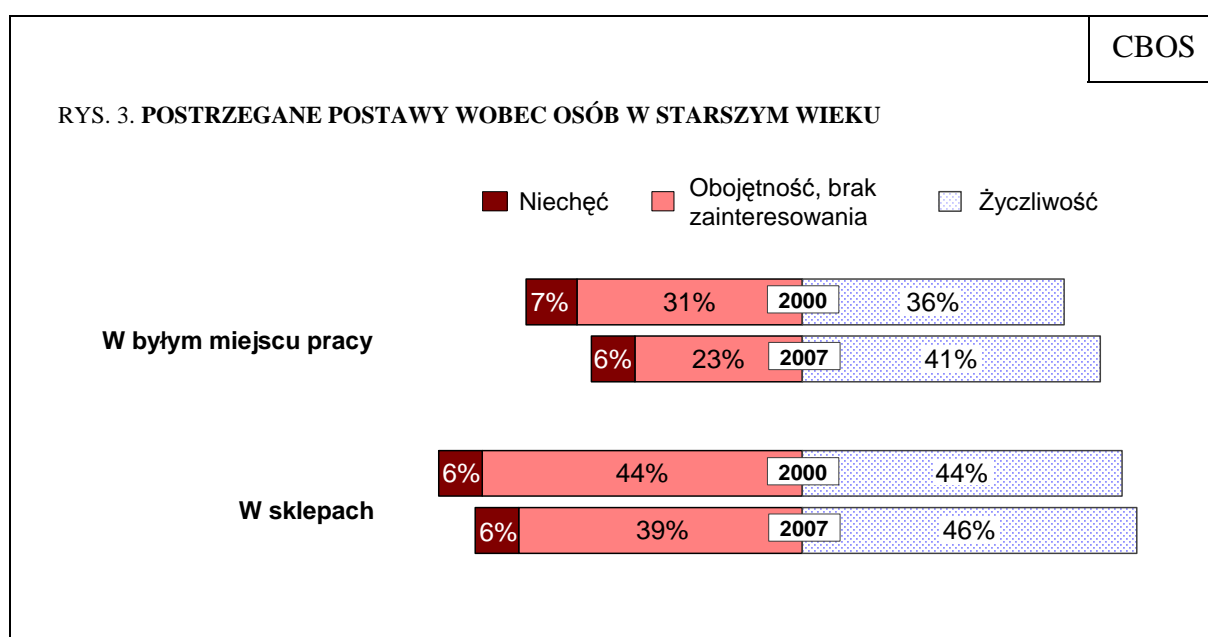
Ludzie bardzo różnie traktują osoby starsze, w podeszłym wieku. Jak Pan(i) sądzi, na podstawie swoich obserwacji, czy osoby starsze na ogół spotykają się:	Z życzliwością	Z obojętnością, brakiem zainteresowania	Z niechęcią	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- w swojej rodzinie	79	14	3	4
- wśród sąsiadów	68	23	2	7
- w swojej parafii	64	20	2	15
- w sklepach	46	39	6	9
- w byłym miejscu pracy	41	23	6	30
- w placówkach służby zdrowia	39	36	13	12
- w urzędach	32	38	11	19
- na ulicy	25	58	8	9
- ze strony ludzi młodych	25	49	17	9
- w środkach komunikacji	20	53	14	14

Niezmiennie za najbardziej życzliwe wobec seniorów uznawane są trzy kręgi społeczne: rodzina, sąsiedzi i wspólnota parafialna (z określeniem jej stosunku co siódmy respondent ma jednak trudności). Mimo że zdecydowana większość badanych dostrzega w tych środowiskach pozytywne postawy wobec osób starszych, spora grupa (od 17% do 25%) wskazuje na przejawy dystansu, głównie obojętności oraz sporadycznie – niechęci. Niemniej jednak w porównaniu z deklaracjami sprzed sześciu lat wyraźnie widać, że poprawiły się opinie o tym, jak rodzina, sąsiedzi i wspólnota parafialna traktują osoby w starszym wieku.

Pominięto „trudno powiedzieć”

Niewątpliwie rodzina i społeczność lokalna oceniane są przez badanych najlepiej. Opinie na temat traktowania seniorów w ich byłym miejscu pracy są niejednoznaczne. Wprawdzie ankietowani częściej dostrzegają w tym środowisku życzliwość niż postawy negatywne, jednak prawie jedna trzecia z nich nie potrafi ocenić tej kwestii. Jeśli chodzi o odnoszenie się do osób starszych w placówkach handlowych, badani równie często dostrzegają postawy negatywne, co pozytywne. Niemniej jednak w porównaniu z deklaracjami sprzed sześciu lat nieco poprawiły się społeczne oceny postaw, z jakimi seniorzy spotykają się w obu tych środowiskach.

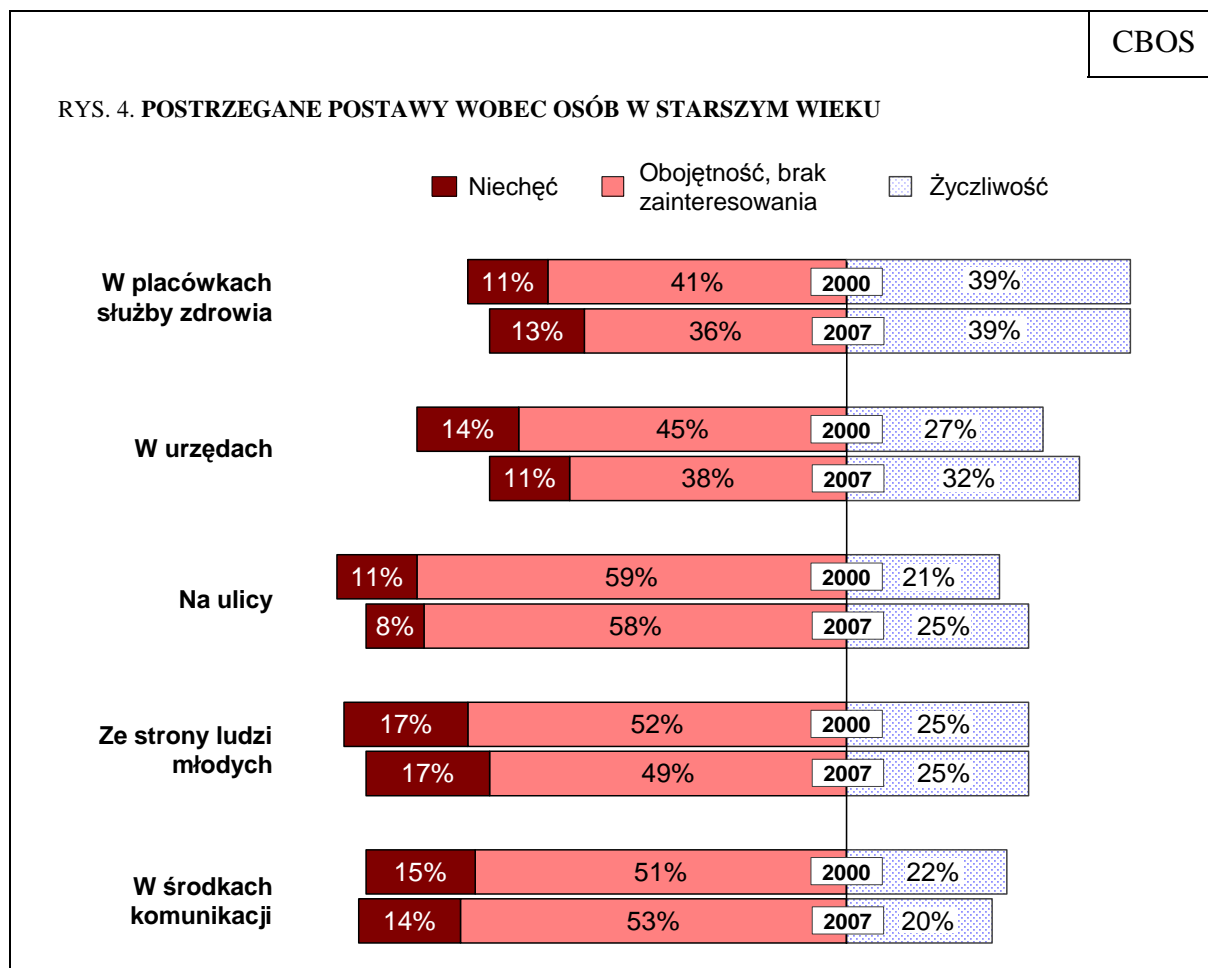

Pominięto „trudno powiedzieć”

W pozostałych środowiskach i sytuacjach ankietowani dostrzegają znaczną przewagę postaw negatywnych – charakteryzujących się przede wszystkim obojętnością wobec osób starszych, ale i pewną dozą niechęci. Przewaga negatywnego nastawienia widoczna jest zarówno w placówkach służby zdrowia, jak i w urzędach. Natomiast wyraźnie dominuje ono w środkach komunikacji i na ulicy, a także w postawach młodzieży. Połowa respondentów (49%) dostrzega u młodych ludzi obojętność, co szósty (17%) – niechęć, a tylko jedna czwarta (25%) uważa, że młodzi odnoszą się do osób starszych z życzliwością.

W porównaniu z deklaracjami sprzed sześciu lat poprawiły się opinie o traktowaniu osób starszych w urzędach. Nieco lepsze są też oceny odnoszenia się do nich na ulicy. Natomiast w zasadzie nie zmieniły się krytyczne opinie o stosunku do seniorów

w placówkach służby zdrowia oraz w środkach komunikacji. Ponadto należy podkreślić, że równie negatywnie jak przed sześcioma laty oceniane są postawy młodzieży wobec osób w starszym wieku.

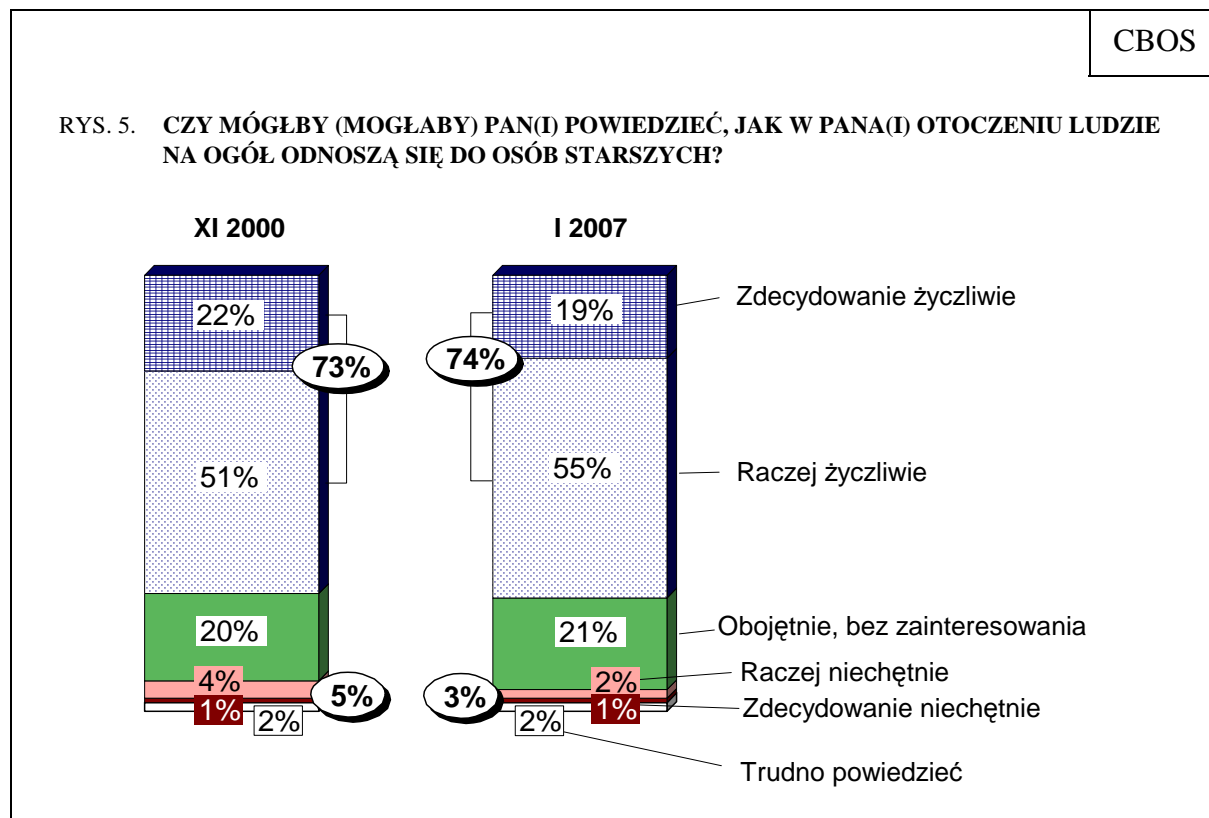
Pominięto „trudno powiedzieć”

POSTRZEGANIE POSTAW WŁASNEGO OTOCZENIA WOBEC OSÓB STARSZYCH

O ile badanym może niekiedy brakować kompetencji do oceny postaw różnych środowisk społecznych, o tyle miarodajne powinny być ich obserwacje poczynione we własnym otoczeniu. Okazuje się, że ocena postaw własnego środowiska wypada wyjątkowo pozytywnie i nie zmieniła się od roku 2000.

Jedna piąta ankietowanych (19%) określa stosunek swojego środowiska do osób starszych jako zdecydowanie życzliwy, jednak ponad połowa (55%) uznaje go za raczej życzliwy. Natomiast co piąty badany (21%) jest zdania, iż w jego środowisku ludzie starzy

spotykają się z brakiem zainteresowania, obojętnością, a trzech na stu (3%) wskazuje wręcz na niechęć. W sumie więc niemal jedna czwarta ankietowanych dostrzega negatywne postawy wobec ludzi starych nawet w swoim najbliższym otoczeniu.

Opinia o życzliwości własnego otoczenia wobec ludzi starych dominuje we wszystkich grupach społeczno-demograficznych (zob. tabele aneksowe). Poziom wykształcenia i sytuacja materialna badanych nie pozostają jednak bez wpływu na nią – życzliwość najczęściej dostrzegają w swoim środowisku osoby z wyższym wykształceniem, żyjące w dobrych warunkach materialnych, a im niższe wykształcenie i gorsze warunki, tym więcej badanych krytycznie ocenia stosunek swojego otoczenia do seniorów. Także renciści wystawiają swojemu otoczeniu stosunkowo negatywną ocenę. Do najbardziej krytycznych wobec swojego środowiska należą również ludzie niepraktykujący lub tylko sporadycznie uczestniczący w praktykach religijnych, którzy częściej niż praktykujący negatywnie oceniają także postawy wobec seniorów w innych środowiskach (w sąsiedztwie, w parafii, w byłym miejscu pracy, placówkach służby zdrowia, w sklepach, urzędach oraz wśród młodzieży). Wynika z tego, że religijność badanych na ogół sprzyja bardziej życzliwemu postrzeganiu postaw Polaków wobec osób w podeszłym wieku.

Zwraca uwagę fakt, że respondenci, którzy przekroczyli próg starości (mający 65 lat i więcej), pytani o stosunek ich otoczenia do osób starszych specjalnie nie różnią się w ocenach od ogółu badanych. Mają natomiast znacznie lepszą niż ogół opinię o postawach młodych ludzi wobec seniorów. Znacznie częściej niż inni dostrzegają u młodzieży życzliwość (40% wobec 18%–25%) i rzadziej dopatrują się obojętności lub niechęci (56% wobec 65%–71%).

Zmienia się stosunek Polaków do starości. W porównaniu z rokiem 1998 przesunęły się w czasie postrzegane przez badanych granice poszczególnych etapów życia. Obecnie respondenci wyznaczają kres młodości i początek wieku dojrzałego o 6 miesięcy później (przeciętnie na 35 lat i trzy miesiące), a próg starości o 10 miesięcy później (przeciętnie na 61 lat i osiem miesięcy)². Znacznie wzrosło też zainteresowanie badanych jesienią swojego życia. Zmieniły się również opinie ankietowanych o postawach niektórych środowisk społecznych wobec osób w starszym wieku.

W stosunku do pomiaru z 1998 roku poprawiły się – i tak stosunkowo pozytywnie – opinie o traktowaniu osób starszych przez ich rodziny, sąsiadów oraz wspólnoty parafialne. Środowiska te wyróżniają się życzliwością, jednak nawet w nich spora grupa badanych dostrzega dystans wobec seniorów. Nieco lepsze niż w 2000 roku są także opinie o traktowaniu osób w podeszłym wieku w ich byłym miejscu pracy oraz w placówkach handlowych, a także o odnoszeniu się do osób starszych na ulicy (co jednak nadal oceniane jest bardzo krytycznie). Utrzymały się natomiast negatywne opinie o stosunku do seniorów w placówkach służby zdrowia oraz w środkach komunikacji (środowisko to należy do szczególnie źle ocenianych). Równie krytycznie jak przed sześcioma laty postrzegane są też postawy młodzieży wobec ludzi starszych. Należy jednak podkreślić, że sami seniorzy (badani w wieku 65 lat i więcej) nie potwierdzają tej negatywnej opinii: znacznie częściej niż inni dostrzegają u młodzieży życzliwość, rzadziej – obojętność lub niechęć.

² Zob. komunikat CBOS „Między młodością a starością”, wyd. cyt.

Z poczynionych w roku 2000 i obecnie obserwacji respondentów wynika, że w Polsce osoby w starszym wieku traktowane są bardzo różnie. Od środowiska i sytuacji społecznej zależy, w jakim stopniu stosunek do nich nacechowany jest życzliwością, w jakim zaś – obojętnością lub wręcz niechęcią. Zwraca przy tym uwagę fakt, że utrzymują się pozytywne opinie o postawach, jakie wobec seniorów zajmują ludzie z najbliższego otoczenia ankietowanych.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy zdarza się Panu(i) myśleć o własnej - obecnej lub przyszłej - starości?

(%)

	Tak, bardzo często	Tak, dość często	Tak, ale raczej rzadko	Nie	Nie muszę o niej myśleć, już jestem stary (a)	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	23	35	20	3	0	922
Płeć							
Mężczyźni	13	22	37	25	3	0	444
Kobiety	24	25	34	14	4	0	478
Wiek							
18-24 lat	3	14	48	35	0	1	144
25-34	6	17	46	31	0	0	172
35-44	13	19	48	19	0	1	142
45-54	18	35	37	10	0	0	178
55-64	21	34	24	17	4	0	116
65 lat i więcej	48	23	8	6	15	0	170
Miejsce zamieszkania							
Wieś	20	23	34	19	5	0	352
Miasto do 20 tys.	23	26	32	18	2	0	120
20-100 tys.	14	20	38	23	4	0	187
101-500 tys.	16	26	39	18	1	1	161
501 tys.i więcej mieszk.	20	25	33	18	4	0	101
Wykształcenie							
Podstawowe	30	22	25	15	9	0	264
Zasadnicze zawodowe	13	23	36	26	1	0	247
Średnie	15	25	41	18	1	0	315
Wyższe	14	24	45	16	1	1	97
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	8	31	43	16	0	2	57
Prac.umysł.niż.szczebla	14	24	43	18	0	0	84
Pracownicy fiz.- umysł.	13	29	34	23	1	0	79
Robotnicy wykwalifikowani	2	18	57	23	0	0	82
Robotnicy niewykwalifik.	10	20	40	29	0	0	32
Rolnicy	17	23	36	24	0	0	49
Pracujący na własny rach.	6	26	52	16	0	0	34
Bierni zawodowo							
Renciści	23	38	24	13	2	0	82
Emeryci	41	23	13	9	13	0	202
Uczniowie i studenci	3	15	51	29	1	1	77
Bezrobotni	13	15	42	30	0	0	108
Gospodynie domowe i inni	26	21	30	20	3	0	37
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	10	32	42	15	0	1	126
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	7	20	49	25	0	0	54
sekt. pryw. poza rolnict.	9	22	46	23	0	0	191
prywatnym gosp. rolnym	14	27	30	29	0	0	53
Dochody na jedną osobę							
Do 300 zł	18	23	36	22	2	0	96
301-500	11	18	47	20	4	0	138
501-900	26	28	32	10	5	0	205
901-1200	29	25	31	12	2	0	95
Powyżej 1200 zł	15	31	34	19	1	0	81
Ocena własnych war. mater.							
Złe	27	22	28	19	4	0	255
Średnie	17	23	35	20	4	0	399
Dobre	11	25	43	19	1	0	268
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	23	31	21	17	8	0	60
Raz w tygodniu	19	24	36	19	2	0	479
1-2 razy w miesiącu	13	18	44	23	1	1	104
Kilka razy w roku	17	24	37	18	4	0	181
W ogóle nie uczestniczy	21	20	28	23	8	0	97
Poglądy polityczne							
Lewica	13	34	36	14	2	0	137
Centrum	15	24	39	20	2	0	244
Prawica	20	22	36	19	3	0	283
Trudno powiedzieć	23	18	30	23	5	1	258

Tabela 2. Ludzie bardzo różnie traktują osoby starsze, w podeszłym wieku. Jak Pan(i) sądzi, na podstawie swoich obserwacji, czy osoby starsze na ogół spotykają się ze strony ludzi młodych:

(%)

	z życzliwością	z obojętnością, brakiem zainteresowania	z niechęcią	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	49	17	9	922
Płeć					
Mężczyźni	23	49	19	8	444
Kobiety	28	49	14	9	478
Wiek					
18-24 lat	25	54	14	7	144
25-34	22	55	15	8	172
35-44	18	52	19	10	142
45-54	25	48	17	11	178
55-64	20	45	22	14	116
65 lat i więcej	40	41	15	5	170
Miejsce zamieszkania					
Wieś	29	47	11	13	352
Miasto do 20 tys.	26	48	20	6	120
20-100 tys.	24	52	18	5	187
101-500 tys.	20	52	21	7	161
501 tys.i więcej mieszk.	24	44	22	10	101
Wykształcenie					
Podstawowe	32	41	20	7	264
Zasadnicze zawodowe	24	46	17	13	247
Średnie	23	57	12	8	315
Wyższe	21	51	22	6	97
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	24	46	25	5	57
Prac.umysł.niż.szczębla	26	59	8	7	84
Pracownicy fiz.- umysł.	19	57	16	8	79
Robotnicy wykwalifikowani	15	61	14	11	82
Robotnicy niewykwalifik.	15	71	8	6	32
Rolnicy	18	45	13	24	49
Pracujący na własny rach.	23	40	28	8	34
Bierni zawodowo					
Renciści	25	34	29	13	82
Emeryci	34	44	16	5	202
Uczniowie i studenci	24	59	13	4	77
Bezrobotni	31	39	17	12	108
Gospodynie domowe i inni	24	48	16	12	37
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	25	57	12	6	126
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	14	49	18	18	54
sekt. pryw. poza rolnict.	20	56	18	7	191
prywatnym gosp. rolnym	18	47	17	19	53
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	16	46	18	21	96
301-500	16	56	14	14	138
501-900	27	51	17	5	205
901-1200	27	50	20	3	95
Powyżej 1200 zł	32	52	13	3	81
Ocena własnych war. mater.					
Złe	21	45	20	14	255
Średnie	27	49	16	8	399
Dobre	28	52	15	5	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	35	45	15	5	60
Raz w tygodniu	28	50	14	9	479
1-2 razy w miesiącu	28	49	20	4	104
Kilka razy w roku	18	49	18	15	181
W ogóle nie uczestniczy	18	49	27	7	97
Poglądy polityczne					
Lewica	21	49	20	10	137
Centrum	24	54	14	7	244
Prawica	29	51	14	6	283
Trudno powiedzieć	25	42	20	13	258

Tabela 3. Czy mógłby (mogliaby) Pan(i) powiedzieć, jak w Pana(i) otoczeniu ludzie na ogół odnoszą się do osób starszych?

(%)

	Życzliwie	Obojętnie	Niechętnie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	74	21	3	2	922
Płeć					
Mężczyźni	73	22	2	2	444
Kobiety	74	19	4	2	478
Wiek					
18-24 lat	79	17	4	1	144
25-34	72	24	2	1	172
35-44	81	12	3	4	142
45-54	76	21	2	1	178
55-64	67	30	3	1	116
65 lat i więcej	68	22	5	5	170
Miejsce zamieszkania					
Wieś	73	21	4	2	352
Miasto do 20 tys.	69	24	5	2	120
20-100 tys.	76	20	1	3	187
101-500 tys.	73	23	2	2	161
501 tys.i więcej mieszk.	80	13	6	1	101
Wykształcenie					
Podstawowe	64	26	6	4	264
Zasadnicze zawodowe	74	23	3	1	247
Średnie	78	18	2	2	315
Wyższe	87	10	1	2	97
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	86	10	1	3	57
Prac.umysł.niż.szczebla	81	17	2	1	84
Pracownicy fiz.- umysł.	80	16	2	1	79
Robotnicy wykwalifikowani	75	22	1	2	82
Robotnicy niewykwalifik.	81	17	2	0	32
Rolnicy	80	16	2	2	49
Pracujący na własny rach.	83	17	0	0	34
Bierni zawodowo					
Renciści	56	35	6	3	82
Emeryci	70	21	5	4	202
Uczniowie i studenci	74	21	5	0	77
Bezrobotni	71	27	1	2	108
Gospodynie domowe i inni	68	19	11	2	37
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	82	15	1	3	126
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	69	28	3	0	54
sekt. pryw. poza rolnict.	82	16	2	0	191
prywatnym gosp. rolnym	74	20	2	4	53
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	68	26	4	2	96
301-500	76	18	3	3	138
501-900	73	21	3	3	205
901-1200	69	24	7	0	95
Powyżej 1200 zł	80	17	1	2	81
Ocena własnych war. mater.					
Złe	65	27	4	5	255
Średnie	73	23	3	1	399
Dobre	84	13	3	1	268
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	76	12	5	7	60
Raz w tygodniu	77	18	4	1	479
1-2 razy w miesiącu	80	15	2	3	104
Kilka razy w roku	65	30	2	3	181
W ogóle nie uczestniczy	64	30	4	3	97
Poglądy polityczne					
Lewica	75	21	2	2	137
Centrum	77	21	2	0	244
Prawica	77	19	4	0	283
Trudno powiedzieć	66	23	5	6	258